

อิทธิพลของการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อสภาพคล่องทางการเงิน

The Influence of Household Accounting on Financial Liquidity

กิรณา ยี่สุนแซม¹ วิภาวี ศรีคะ² และ พุทธมน สุวรรณอาสน³

Kirana Yeesoonsam¹ Wipawee Srika² Puttamon Suwunaard³

ภาควิชาการบัญชีและการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300¹

ภาควิชาการบัญชีและการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300²

ภาควิชาการบัญชีและการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300³

Department of Accountancy and Finance, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300 Thailand¹

Department of Accountancy and Finance, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300 Thailand²

Department of Accountancy and Finance, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300 Thailand³

*Corresponding Author E-mail: kirana.ye@g.cmr.ac.th

(Received: March 30, 2022; Revised: June 2, 2022; Accepted: June 30, 2022)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมบัญชีครัวเรือน ให้กับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอมะแตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 60 ครัวเรือน ผลจากการบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชนพบว่า ในแต่ละครัวเรือนขาดองค์ความรู้ด้านบัญชี ไม่สามารถสรุปรายการรับจ่ายและไม่เห็นภาพรวมว่าครอบครัวมีเงินคงเหลือในแต่ละเดือนเป็นจำนวนเงินเท่าใดหรือเงินไม่พอใช้เท่าใด ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญ ทำให้ครัวเรือนเกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ใช้เงินเกินตัว มีภาระหนี้สิน และไม่มีเงินออมไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงตระหนักถึงปัญหา และร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการจัดอบรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชี ซึ่งเป็นการบันทึกรายการรับจ่ายประจำวัน เพื่อประเมินว่าครัวเรือนมีรายรับและรายจ่ายจาก

แหล่งใดบ้าง จำนวนเงินเท่าใด และสำรวจว่ารายจ่ายใดมีความจำเป็นมาก เช่น ซื้อกับข้าว ซื้อยา ซื้อเสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น ส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลดลง เช่น ซื้อบุหรี่ยี่ห้อหรู เล่นการพนัน เป็นต้น หากครัวเรือนได้มีการวางแผนการรับจ่ายเงินของตนเอง เท่ากับว่า เป็นผู้รู้จักพอประมาณ ตามวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากผลการศึกษาพบว่า หลังจากที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมบัญชี แต่ละครัวเรือนสามารถบันทึกรายการรับจ่ายและสรุปยอดเงินคงเหลือในแต่ละเดือนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจากการตรวจประเมินผลความถูกต้องของการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 3 ครั้ง พบว่า แต่ละครัวเรือนมีความสามารถในการจัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นตามลำดับ ดังนี้ การประเมินผลครั้งที่ 1 ความถูกต้องของการบันทึกบัญชี เท่ากับร้อยละ 28 การประเมินผลครั้งที่ 2 ความถูกต้องของการบันทึกบัญชี เท่ากับร้อยละ 40 และการประเมินผลครั้งที่ 3 ความถูกต้องของการบันทึกบัญชี เท่ากับร้อยละ 72

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบเพื่อประเมินความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินก่อนและหลังการฝึกอบรมบัญชีครัวเรือน โดยพิสูจน์ด้วยอัตราการออมที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 29.27 เป็นร้อยละ 43.43 ของจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ยิ่งไปกว่านั้น ผลการทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ แบบ Paired sample t-test พบว่า อัตราการออมหลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญในระดับ 0.01

คำสำคัญ: การจัดทำบัญชี บัญชีครัวเรือน สภาพคล่องทางการเงิน อัตราการออม

Abstract

The objective of this research was to examine the differences in financial liquidity between before and after household account training for 60 members of Ruam Jai Agriculture Group, Cholae Sub-district, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. The learning-exchanging process and community condition analysis revealed that each household lacks accounting knowledge, is unable to summarize receipts, and does not see an overview of how much the family has leftover or whether

money is enough for each month. These are the fundamental causes that affect every household: financial liquidity problems, overspending, debt, and no savings for emergencies. Therefore, the researcher is aware of the problem and aims to determine a solution by organizing training to develop the knowledge in accounting; which is to record daily receipts and payments to assess how much and where the income and expenditure come from and explore which kinds of the spending are necessary, such as buying food, medicines, clothes, repairing houses, education, etc., but as for unnecessary expenses such as buying cigarettes and alcohol, gambling, etc., they are needed to be reduced. If each household had their income planning, it would indicate that they knew how to moderate their finance to improve their lives in the same way as the “Sufficiency Economy” Philosophy. From the survey, it was found that, after participating in accounting training, each household could record receipts and payments and summarize the balance in each month correctly, which was, from the evaluation of the accuracy of household accounting three times, found that each household could prepare accounts accurately, respectively, as follows: the accuracy of accounting record was equal to 28 percent in the 1st evaluation, 40 percent in the 2nd evaluation, and 72 percent in the 3rd evaluation. In addition, the researchers also conducted tests to assess differences in financial liquidity before and after the household account training by observing an increase in savings rates from 29.27% to 43.43% of the participating households. Moreover, the difference-test results using paired sample t-test statistics showed that the savings rate after training was significantly higher than before training at the 0.01 level.

Keywords: Accounting, Household Account, Financial Liquidity, Savings Rate

บทนำ

เศรษฐกิจโลกและไทยมีทิศทางชะลอตัวต่อเนื่องโดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการส่งออก จากความไม่แน่นอนของสงครามการค้าโลก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562; ธนาคารไทยพาณิชย์, 2562) ภาคชนบทซึ่งถือเป็นรากฐานของประเทศไทยอยู่ในสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่มั่นคง มีปัญหาขาดปัจจัยการผลิต ไร้ที่ดินทำกิน เข้าไม่ถึงแหล่งทุน ขาดความรู้ในการผลิต ประสบปัญหาด้านการตลาด พืชผลราคาตกต่ำ ทำให้ประสบปัญหาหนี้สินและขาดสภาพคล่องทางการเงินในครัวเรือนและสังคม ดังนั้น จึงควรมีแนวทางการในการพัฒนาและการจัดการชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด โดยการสร้างกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การเชื่อมโยงกับระบบตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2561)

แนวทางแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่อง ประกอบด้วย 4 วิธี ได้แก่ 1) อาชีพ โดยการหาอาชีพและรายได้ที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นจากเดิม 2) ความรู้ โดยการศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีการแก้ปัญหาทางการเงิน 3) การใช้จ่าย โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนิสัยในการใช้จ่ายเงิน และ 4) ทักษะคิด โดยการล้างทัศนคติด้านลบ แล้วปรับทัศนคติด้านบวกในการหาเงินให้ดูเป็นเรื่องง่าย (บริษัท อินเทอร์เน็ตสเปซ (ประเทศไทย) จำกัด, 2558; บริษัท พีเอ็มจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2562)

บัญชีครัวเรือน เป็นอีกช่องทางที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถประมาณตนให้อยู่ในขอบเขตของความพอดี สามารถวางแผนการเงิน ช่วยลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น จัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย จัดสรรเงินออมได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากที่สุด (บริษัท อินเทอร์เน็ตสเปซ (ประเทศไทย) จำกัด, 2558)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัย เรื่อง “บัญชีครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม” เป็นการประยุกต์ทางบัญชีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม และในที่สุดจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน (ภัทรา เรื่องสิทธิสัญญา, 2555) และจากการศึกษางานวิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัย

ที่มีผลต่อการเกิดหนี้สินของกลุ่มครัวเรือน และการปฏิบัติในการบัญชีครัวเรือน เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ พบว่า หลังจากจัดบันทึกบัญชี ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายลดลง มีผลทำให้จำนวนหนี้สินของครัวเรือนลดลงร้อยละ 51.43 และมีผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น (นิตยา คุ่มพงษ์ และ นฤมล คุ่มพงษ์, 2556)

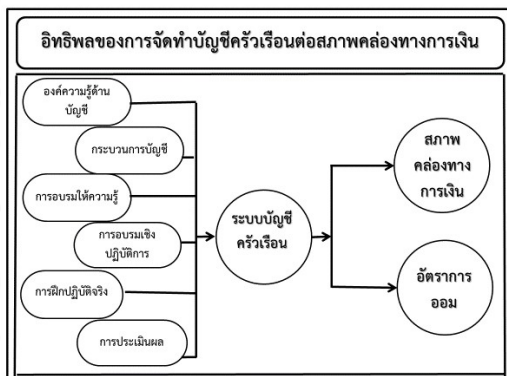
ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน เริ่มจากการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้จัดทำบัญชีครัวเรือน โดยการอบรมความรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อฝึกปฏิบัติจริงในการบันทึกการใช้จ่ายในครัวเรือน รวมทั้งสอดแทรกหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย การวางแผนการออมเงินเพื่อสร้างสภาพคล่องทางการเงินของครัวเรือนและสังคม หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลจากการอบรมความรู้และทักษะด้านบัญชีครัวเรือน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพคล่องทางการเงิน

วัตถุประสงค์

เพื่อทดสอบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมการบัญชีครัวเรือนสำหรับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของการศึกษาปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน และไม่มีเงินออมไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉินของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการอบรมให้ความรู้ด้านบัญชี กระบวนการบัญชี การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดลองฝึกปฏิบัติจริง เป็นเวลา 3 เดือน แล้วจึงประเมินผลพัฒนาการของความถูกต้องของการจัดทำบัญชี จำนวน 3 ครั้ง รวมทั้งการทดสอบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการและการฝึกปฏิบัติจริง ด้วยการเปรียบเทียบอัตราการออมของแต่ละครัวเรือน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ทำการวิจัยเชิงประจักษ์เพื่อหาข้อค้นพบถึงอิทธิพลของการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อสภาพคล่องทางการเงิน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ทางด้านบัญชีและงบการเงิน ซึ่งการจัดทำบัญชี เป็นระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารหลักฐานที่เชื่อถือได้เพื่อบันทึกรายการที่เกิดขึ้นจนกระทั่งประมวลผล เพื่อจัดทำงบการเงิน (ธารี หิรัญรัมย์ และคณะ, 2559) โดย พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และ ปวีณา กองจันทร์ (2560) พบว่า ความรู้ทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีและงบการเงิน กล่าวคือ ยิ่งบุคคลมีความรู้ทางด้านบัญชีของผู้ทำบัญชี ยิ่งทำให้การจัดทำบัญชีและงบการเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ไชยา ทองด้อย (2553); รัตนา บุญชัย (2553); กมลเนตร สุภาพ (2560); อภิญญา วิเศษสิงค์ (2562); ธนุดม ราศรีรัตนะ และคณะ (2559) ที่พบว่า ความรู้ทางด้านบัญชีและงบการเงิน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชียิ่งไปกว่านั้น ชลลดา เหมะจุลิน และจินตนา ชัยชนะ (2558) ยังพบอีกว่า ยิ่งประชาชนที่ขาดความรู้ทางด้านบัญชีและงบการเงิน ยิ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้ประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีลดลง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลไม่สามารถมีออมเงินไว้ใช้จ่ายเป็นประจำได้
2. การบัญชีครัวเรือน คือ การจดบันทึก ข้อมูลเกี่ยวกับเงินไขปัจจัย

ในการดำรงชีวิตของตัวเอง และภายในครอบครัว ชุมชน รวมถึงประเทศ ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกจะเป็นตัวบ่งชี้ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของชีวิตตัวเอง สามารถนำข้อมูลอดีตมาบอกปัจจุบัน และอนาคตได้ ข้อมูลที่ได้ที่บันทึกไว้ จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิต ในครอบครัว การทำบัญชีครัวเรือนในด้านเศรษฐกิจ หรือการบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันประจำเดือนว่ามีรายรับจากแหล่งใดบ้าง จำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่า ตนเองและครอบครัวมีรายรับเท่าใด รายจ่ายเท่าใด คงเหลือเท่าใด หรือ เงินไม่พอใช้เท่าใด คือ รายจ่ายมากกว่ารายรับ และสำรวจว่ารายการใดจำเป็นมากน้อยแค่ไหน ซึ่งหากมีความจำเป็นน้อย อาจลดรายจ่ายนั้นลง จ่ายเฉพาะที่จำเป็นมาก เช่น ซื้อกับข้าว ซื้อยา ซื้อเสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น ส่วนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลด ละ เลิก เช่น ซื้อบุหรี่ ซื้อเหล้า เล่นการพนัน เป็นต้น เมื่อนำรายรับ รายจ่าย มาบวกลบกันแล้วขาดดุลเกินดุลไปเท่าใด เมื่อเห็นตัวเลข จะทำให้เราคิดได้ว่าสิ่งไม่จำเป็นนั้นมีมากหรือน้อย และสามารถลดได้หรือไม่ หากเราวางแผนการรับการจ่ายเงินของตนเองได้ เท่ากับว่า รู้จักความเป็นคนได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นคนมีเหตุมีผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน และรักประเทศชาติมากขึ้น จึงเห็นได้ว่า การทำบัญชีครัวเรือน ในเรื่องรายรับรายจ่าย ก็คือวิถีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม พอดี สอดคล้องถูกต้องตามกฎหมายชาติ ที่มีทั้งความเป็นเอกภาพและดุลยภาพอยู่เสมอ (มหาวิทยาลัยศรีพระทุม, 2562)

3. การฝึกอบรมด้านบัญชี เป็นการพัฒนาผู้ทำบัญชีให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำบัญชีได้ โดยจากการศึกษาของ รัตนา บุญชัย (2553) พบว่า ยิ่งบุคคลผ่านการฝึกอบรมด้านบัญชี ยิ่งมีแนวโน้มในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี เนื่องจากการได้เข้าร่วมการฝึกอบรมด้านบัญชีจะทำให้บุคคลมีการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีและส่งผลให้การจัดทำบัญชีมีความถูกต้องยิ่งขึ้น

ในทางกลับกัน มีผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และปวีณา กองจันทร์ (2560) กลับพบว่า การฝึกอบรมทางด้านบัญชีของผู้จัดทำบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชี กล่าวคือ ไม่ว่าบุคคลจะเคยผ่านการฝึกอบรมด้านบัญชีหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่ได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชี

4. ความเข้าใจขั้นตอนการจัดทำบัญชี โดยขั้นตอนการทางการบัญชี (Accounting Cycle) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์รายการค้า ซึ่งเป็น การวิเคราะห์ว่า รายการค้าแต่ละรายการมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมูลค่าสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของกิจการ (ธำริ หิรัญรัมย์ และคณะ, 2559: 40 - 41) 2) การบันทึก รายการในสมุดบัญชีขั้นต้น เป็นการบันทึกรายการลงในสมุดบัญชีขั้นต้นหรือสมุด 3) การผ่านรายการไปสมุดบัญชีขั้นปลาย เป็นการผ่านรายการที่บันทึกในสมุดบัญชี ขั้นต้นหรือสมุดรายวัน ไปยังบัญชีแยกประเภท และสรุปหายอดคงเหลือของบัญชี ต่าง ๆ ตอนสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี เพื่อนำยอดคงเหลือไปแสดงในงบการเงินของ กิจการ 4) การปรับปรุงบัญชี เป็นการบันทึกรายการบัญชีในวันสิ้นรอบระยะเวลา บัญชี เพื่อให้รายการดังกล่าวเป็นรายรับและรายจ่ายจริงตามรอบระยะเวลาบัญชี นั้น ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์คงค้าง (จินทนา สาขากกร และศิลปพร ศรีจันทพร, 2552) 5) การจัดท่างบการเงิน เป็นการสรุปรายงานประจำงวดบัญชีของกิจการ เช่น งบแสดงฐานะการเงิน เป็นรายงานทางการเงินที่แสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี และงบกำไรขาดทุน เป็นรายงานที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับรอบระยะเวลาบัญชี และ 6) รายการปิดบัญชี เป็นการ บันทึกการโอนปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่าย เข้ากำไรสะสมของกิจการ (King, 2012: 164-180) ซึ่งหากผู้ทำบัญชีเข้าใจกระบวนการบัญชีแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยที่ ช่วยให้การจัดทำบัญชีมีประสิทธิภาพ มีผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของนักวิชาการ ที่ได้สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ว่า ความเข้าใจขั้นตอนการจัดทำบัญชีมีความสำคัญ ต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี โดยผลการศึกษาของ พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และ ปวีณา กองจันทร์ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านความเข้าใจขั้นตอนการจัดทำบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี กล่าวคือ ยิ่งบุคคลมี ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำบัญชี ยิ่งมีแนวโน้มทำให้การจัดทำการจัดทำบัญชี คราวเรือนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. พฤติกรรมของผู้ทำบัญชี โดยพฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากทัศนคติของ ผู้ทำบัญชี หากมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชี และตระหนักถึงประโยชน์ของ การจัดทำบัญชี ก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางบวกในการจัดทำบัญชี มีนักวิชาการ ต่าง ๆ ได้ศึกษาและสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ว่า พฤติกรรมของผู้ทำบัญชีเป็น ปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี โดยผลการศึกษาเชิงประจักษ์ของ รุณตม ราศรีตันะ และคณะ (2559) พบว่า พฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ

การจัดทำบัญชีครัวเรือน เช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของ ชลลดา เหมะจุลิน และ จินตนา ชัยชนะ (2558) ที่พบว่า ยิ่งบุคคลมีพฤติกรรมที่ดีหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชี ยิ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชี

6. สภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity) หมายถึง การบริหารสภาพคล่องทางการเงิน เนื่องจากการอยู่ในสถานการณ์ที่สภาพคล่องทางการเงินต่ำ มักก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย การบริหารสภาพคล่องทางการเงิน จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทั้งผู้ประกอบการธุรกิจ SME หรือบุคคลทั่วไปต้องรู้ และนำไปปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งวิธีการบริหารสภาพคล่องทางการเงินที่น่าสนใจจะมีดังนี้ 1) อย่ายืมเงินสดขาดมือ อย่างที่กล่าวไปข้างต้น เงินสด ถือเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องมากที่สุดอย่างหนึ่ง ควรมีการแบ่งถือเงินสดในจำนวนที่พอเหมาะ เพื่อเป็นเงินสำรองไว้ในกรณีฉุกเฉิน โดยอาจคำนวณได้โดยคิดจากค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายคงที่อย่าง ค่าเช่าบ้าน ค่าผ่อนรถ หรือค่าใช้จ่ายแปรผัน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ากินอยู่ เงินลงทุนเป้าหมายในแต่ละเดือนโดยประมาณ และคูณด้วย 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับความเสี่ยงได้ของแต่ละบุคคลนั่นเอง 2) ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ช่วยให้เรามองเห็นรูรั่วของเงินได้มากขึ้น ถือเป็นการตรวจสอบการใช้จ่ายและรายรับของเงินที่นำมาวางแผนทางการเงินต่อไปได้ เพิ่มโอกาสที่จะรับรู้ความผิดพลาดได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการป้องกันการรั่วไหลที่ดี 3) ปัญหาทางการเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ อาจสะสมกลายเป็นปัญหาใหญ่ได้ การขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ตรงงวดได้ หรือปัญหาจากการขาดสภาพคล่องที่ไม่รีบแก้ไข อาจก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินที่พอกพูนขึ้นได้อย่างรวดเร็ว จนส่งผลต่อปัญหาเกี่ยวกับเครดิตได้ในอนาคต เพราะฉะนั้นควรรีบดำเนินการแก้ไข เพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเสียก่อนที่จะสาย และ 4) เข้าใจการลงทุน การลงทุนโดยไม่ศึกษาและวางแผนเกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงินให้ดี อาจสร้างปัญหาให้กับผู้ลงทุนได้ เพราะการลงทุนในสินทรัพย์บางประเภทอาจเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดได้ยาก หรืออาจมีต้นทุนในการแลกเปลี่ยนที่สูง การไม่มีการวางแผนไว้เพื่อสำหรับกรณีฉุกเฉิน อาจสร้างปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินให้กับผู้ลงทุนได้ (มันนี่วีแคนดอทคอม, 2562)

7. การออม เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อไว้ใช้ในอนาคต เพื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำการออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้

รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์ การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์ โดยที่สัดส่วนในการออมที่เหมาะสม โดยทั่วไปควรออมเงินประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้ในแต่ละเดือน อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบันและแผนทางการเงินที่วางไว้ เช่น หากเรามีแผนที่จะใช้เงินก้อนใหญ่ในระยะเวลาอันใกล้ อาจจำเป็นต้องออมเงินมากกว่า 1 ใน 4 เพื่อให้เราถึงเป้าหมายทางการเงินเร็วขึ้น แต่ถ้าเรามีรายได้น้อย และหนี้สินเยอะ ก็อาจลดการออมลง เพื่อนำเงินจำนวนนี้ไปทยอยผ่อนชำระหนี้สินที่มีให้หมดก่อน แล้วค่อยออมเพิ่มขึ้น เป็นต้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2557)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาผลการการอบรมความรู้และทักษะด้านบัญชีครัวเรือนที่มีต่ออัตราการออม ของสมาชิกกลุ่มเกษตรรวมใจพอเพียง ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน มกราคม – กันยายน 2562 พื้นที่วิจัย ได้แก่ กลุ่มเกษตรรวมใจพอเพียง ตำบล ช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากร

กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 60 ครัวเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ดำเนินการศึกษาระยะวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงการประเมินสภาพคล่องทางการเงิน ด้วยอัตราการออมของครัวเรือนก่อนการฝึกอบรม

2) ดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านบัญชี โดยการอบรมให้ความรู้ และอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริง เป็นเวลา 3 เดือน และประเมินพัฒนาการของความถูกต้องในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

3) ดำเนินการประเมินสภาพคล่องทางการเงิน ด้วยการสอบถามข้อมูลอัตราการออมของครัวเรือนหลังการฝึกอบรม

4) ดำเนินการทดสอบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินด้วย

การเปรียบเทียบอัตราการออมของครัวเรือนก่อนและหลังการฝึกอบรมบัญชีครัวเรือน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการศึกษางานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมอบรม โดยการสำรวจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการประมวลผลข้อมูล ได้แก่ การแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพการณ์ชุมชน และข้อมูลการออมของแต่ละครัวเรือน (In - depth interview) การใช้แบบสอบถาม ก่อนและหลังการอบรม (Questionnaire) เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม และใช้แบบประเมินในการทดสอบพัฒนาการของความถูกต้องในการจัดทำบัญชี รวมทั้งการทดสอบความแตกต่างของอัตราการออมก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อประเมินสภาพคล่องทางการเงิน โดยใช้เครื่องมือทางสถิติแบบ Paired sample t-test

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้แบบสอบถาม และการทดสอบสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการอบรมให้ความรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติจริง หลังจากนั้น จึงได้ทำการทดสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีและจัดทำงบการเงิน จำนวน 3 ครั้ง และวิเคราะห์ผลการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่มีต่อสภาพคล่องทางการเงิน ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างของอัตราการออมก่อนและหลังการฝึกอบรมบัญชีครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจัดหมวดหมู่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความถูกต้องในการบันทึกบัญชี และความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น แบบสอบถามและแบบประเมินมีการควบคุมคุณภาพด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้เสียงรับรองเฉลี่ยรายชื่อ (IOC) มากกว่า 0.5 ค่าความสอดคล้องรวมของแบบสอบถาม

เท่ากับ 0.8 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้เครื่องมือทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบความแตกต่าง แบบ paired sample t-test

ผลการศึกษา

จากการดำเนินกระบวนการวิจัย โดยการอบรมให้ความรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติจริง สำหรับครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประเมินพัฒนาการของความถูกต้องในการจัดทำบัญชี สำหรับระยะเวลา 3 เดือน และเพื่อทดสอบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติจริง ดังนี้

ภาพที่ 2 แบบฟอร์มสมุดบัญชีและงบการเงินครัวเรือน

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความถูกต้องในการจัดทำบัญชีครัวเรือน (ร้อยละ)

ความถูกต้องของการจัดทำบัญชีครัวเรือน	ผลประเมิน ครั้งที่ 1	ผลประเมิน ครั้งที่ 2	ผลประเมิน ครั้งที่ 3
สัดส่วนร้อยละของการประเมินความถูกต้อง	ร้อยละ 28	ร้อยละ 40	ร้อยละ 72

จากตารางที่ 1 แสดงการประเมินผลการตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยคำนวณเป็นอัตราร้อยละของความถูกต้องในการประเมินผลแต่ละครั้ง ดังนี้ การประเมินผลครั้งที่ 1 ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีเท่ากับร้อยละ 28 การประเมินผลครั้งที่ 2 ความถูกต้องของการบันทึกบัญชีเท่ากับร้อยละ 40 และการประเมินครั้งที่ 3 ความถูกต้องของการบันทึกบัญชี เท่ากับร้อยละ 72 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้เข้าอบรมสามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้อย่างถูกต้อง โดยค่าคะแนนความถูกต้องเพิ่มขึ้นจากการประเมินครั้งที่ 1 ถึงร้อยละ 44

2) ผลการทดสอบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินก่อนและหลังการอบรมบัญชีครัวเรือน ซึ่งพิสูจน์ได้จากอัตราการออมของครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 60 ครัวเรือน ซึ่งหากครัวเรือนมีเงินออม แสดงว่าครัวเรือนมีรายรับที่สูงกว่ารายจ่าย ดังนั้น จึงยืนยันได้ว่าครัวเรือนจึงมีสภาพคล่องทางการเงิน สรุปได้ว่าสภาพคล่องทางการเงินดีขึ้น โดยพิสูจน์ได้จากอัตราการออมเพิ่มขึ้น โดยคำนวณเปรียบเทียบระหว่างอัตราการออมก่อนและหลังจากการอบรม ตามข้อมูลดังตารางที่ 1 และการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินออมตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพคล่องทางการเงินก่อนและหลังการอบรมบัญชีครัวเรือน

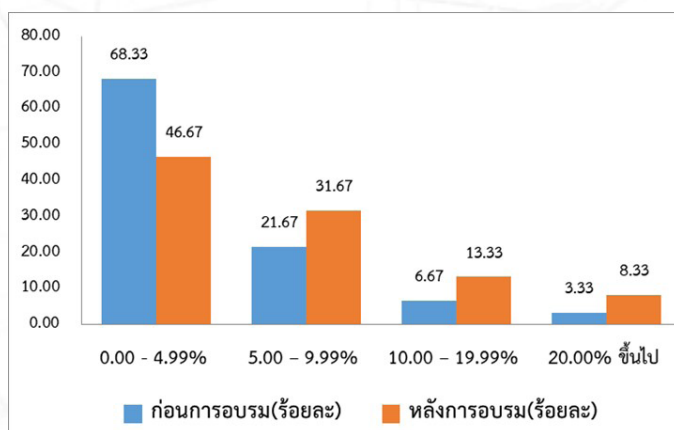
อัตราการออมเงิน	ก่อนอบรม (ครัวเรือน)	อัตราการออม ก่อนอบรม (%)	หลังอบรม (ครัวเรือน)	อัตราการออม หลังอบรม (%)
1. 0.00 - 4.99%	41	68.33	28	46.67
2. 5.00 - 9.99%	13	21.67	19	31.67
3. 10.00 - 19.99%	4	6.67	8	13.33
4. 20.00% ขึ้นไป	2	3.33	5	8.33
รวม	60	100.00	60	100.00

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับสภาพคล่องทางการเงิน

อัตราการออมเงิน	การเปลี่ยนแปลง (ครัวเรือน)	อัตราการออม ก่อนอบรม (%)
1. 0.00 - 4.99%	ลดลง 13 ครัวเรือน	-21.66
2. 5.00 - 9.99%	เพิ่มขึ้น 6 ครัวเรือน	10.00
3. 10.00 - 19.99%	เพิ่มขึ้น 4 ครัวเรือน	6.66
4. 20.00% ขึ้นไป	เพิ่มขึ้น 3 ครัวเรือน	5.00

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 หลังจากได้มีการฝึกอบรมในเรื่องของการทำบัญชีครัวเรือน ให้แก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้แต่ละครัวเรือน มีความสามารถในการจัดบันทึกรายรับ รายจ่าย หรือเรียกว่า กระแสเงินเข้าและออกของครัวเรือนได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้แต่ละครัวเรือนได้มีการประเมินการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม และสามารถวางแผนการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ซึ่งหลังจากการที่ครัวเรือนได้ฝึกบันทึกบัญชี และทราบถึงจำนวนเงินรายจ่ายแต่ละรายการในแต่ละเดือน เช่น

ค่าอาหาร ค่าของใช้ ค่าห่วย ค่าเหล้า เป็นต้น ก็จะนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในเดือนถัดไป ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ด้วยเหตุนี้ ระดับเงินออมของครัวเรือนจึงมีทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีความแตกต่างของอัตราการออมก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีอัตราการออมเงินเพิ่มขึ้น 13 ครัวเรือน ประกอบด้วยอัตราการออมน้อยละ 5.00 – 9.99 มีเงินออมเพิ่มขึ้น 6 ครัวเรือน คิดเป็นอัตราการออมเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 10, อัตราการออมน้อยละ 10.00 – 19.99 มีเงินออมเพิ่มขึ้น 4 ครัวเรือน คิดเป็นอัตราการออมเปลี่ยนแปลงร้อยละ 6.66 และอัตราการออมน้อยละ 20 ขึ้นไป มีเงินออมเพิ่มขึ้น 3 ครัวเรือน คิดเป็นอัตราการออมเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าประสิทธิภาพของการจัดทำบัญชีมีผลต่อสภาพคล่องทางการเงิน โดยวัดได้จากระดับอัตราการออมที่เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงอัตราการออมก่อนและหลังการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอัตราการออมก่อนและหลังการอบรมบัญชี

Saving Rates	Mean	N	σ	σ	t	Sig (2-tailed)
1. Before Training	29.27	60	2.306	3.037	36.127	0.000
2. After Training	43.43	60	2.126			

****** with statistically significant difference at 0.01

จากตาราง 4 แสดงผลการทดสอบความแตกต่าง แบบ Paired Sample T-test ได้ค่า t เท่ากับ 36.127 และค่า Sig. เท่ากับ 0.000 แสดงว่า อัตราการออมก่อนการอบรมความรู้และทักษะด้านบัญชี รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริงในการบันทึกบัญชีในระดับครัวเรือน มีความแตกต่างกันกับการออมหลังการอบรมความรู้และทักษะด้านบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยอัตราการออมก่อนการอบรมมีค่าเฉลี่ย 29.27 และอัตราการออมหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย 43.43 กล่าวคือ เมื่อสมาชิกกลุ่มเข้ารับการอบรมความรู้และทักษะด้านบัญชี รวมถึงการฝึกปฏิบัติจริงในการบันทึกบัญชีในระดับครัวเรือนแล้วทำให้มีอัตราการออมที่เพิ่มสูงขึ้น

อภิปรายผล

การจัดทำระบบบัญชีครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียงตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการพัฒนาองค์ความรู้ด้านบัญชีเพื่อให้แต่ละครัวเรือนเกิดการรับรู้พฤติกรรมการใช้จ่ายของตนเอง และทำให้เกิดความตระหนักในการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้ลดลง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประมาณตนเองให้รู้จักการจัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย และรู้จักการออมเงินเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงพิสูจน์ได้ว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับสภาพคล่องทางการเงินและอัตราการออม เช่นเดียวกับการศึกษาของภัทรา เรื่องสินภิญญา (ภัทรา เรื่องสินภิญญา, 2555) เรื่องบัญชี

ครัวเรือน เรื่องใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม พบว่า ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดการประหยัดและการออม รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับการศึกษาของนิดา คุ่มพงษ์ และณมล คุ่มพงษ์ (2556) เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหลังจากจัดบันทึกบัญชี ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายลดลง มีผลทำให้จำนวนหนี้สินของครัวเรือนลดลงร้อยละ 51.43 และมีผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น

ข้อค้นพบ / องค์ความรู้ใหม่

สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรรวมใจพอเพียง ตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำองค์ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรม “ระบบบัญชีครัวเรือน” นำไปปฏิบัติได้จริง เมื่อครัวเรือนได้ทราบถึงสถานะทางการเงินที่แท้จริงและวางแผนการเงินของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่อง และนอกจากนั้น ครัวเรือนก็จะสามารถนำทักษะด้านบัญชีที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้กับการจัดทำบัญชีในระดับวิสาหกิจชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นรากฐานในการเสริมสร้างอิสรภาพทางการเงินของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนและเป็นต้นแบบให้กับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่นได้อย่างชัดเจน
2. หากชุมชนนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน และเพิ่มอัตราการออม ได้อย่างยั่งยืน
3. หากชุมชนนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีอย่างง่ายในคอมพิวเตอร์ ก็จะช่วยให้ชุมชนสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้อย่างแม่นยำและรวดเร็วมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- กมลเนตร สุภาพ. (2560). ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านบัญชีและวิธีการให้บริการความรู้สำหรับผู้ทำบัญชีในธุรกิจภาคเหนือตอนล่าง 1. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 34(2), 29-54.
- จันทนา สาขากร และ ศิลปะพร ศรีจันทเพชร. (2552). *การบัญชีขั้นต้น*. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็น เพรส.
- ชลลดา เหมะรุกลิน และ จินตนา ชัยชนะ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชากรในเขตพื้นที่ตำบลกุดสระ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 1(1), 42-49.
- ไชยา ทองด้อย. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์*. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ฐนตม ราศรีตันะ และคณะ. (2559). ความสัมพันธ์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 11(36), 61-69.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). *การออม*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562, จาก <https://www.1213.or.th/th/moneymgt/save/Pages/save.aspx>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *ภาวะเศรษฐกิจไทย*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2562, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/Pages/default.aspx>.
- ธนาคารไทยพาณิชย์. (2562). *ภาพรวมเศรษฐกิจโลกปี 2019 (ไตรมาส 3/2019)*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2562, จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/6145>.
- ธารี หิรัญรัตน์ และคณะ. (2559). *การบัญชีการเงิน*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- นิตยา คุ่มพงษ์ และ นฤมล คุ่มพงษ์. (2556). *ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานวิจัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาฯ เชียงใหม่.

บริษัท พีเอ็มจี คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2562). 4 วิธีแก้ปัญหาทางการเงิน. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2562, จาก <https://www.smartsme.co.th/content/17278>.

บริษัท อินเตอร์สแปซ (ประเทศไทย) จำกัด. (2558). ข้อดีของการจัดบันทึกรายรับรายจ่าย. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2562, จาก <https://moneyhub.in.th/article/saving-money-in-year-of-the-pig/>.

บริษัท อินเตอร์สแปซ (ประเทศไทย) จำกัด. (2558). ทำบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้มีเงินออม. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2562, จาก <https://moneyhub.in.th/article/%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%88%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A2-2/>.

พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และ ปวีณา กองจันทร์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 1926-1942.

ภัทรา เรื่องสินภิญญา. (2555). “บัญชีครัวเรือน” เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืมมองข้าม. วารสารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 7(1), 20-28.

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2562). ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2562, จาก <https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2018/12-5004-20181214174310/a263aa8735ad2755492501b93fdcd2a.docx>.

มันนี่แคชแคชคอม. (2562). สภาพคล่องทางการเงิน คืออะไร พลาดไม่ได้กับวิธีการบริหารให้เงินไม่ขาดมือ. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2562, จาก <https://www.moneywecan.com/liquidity/>.

รัตนา บุญชัย. (2553) ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการพัฒนาความรู้ทางการบัญชีของพนักงานบัญชีสหกรณ์ในจังหวัดอุทัยธานี. การศึกษาค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). *เศรษฐกิจฐานราก*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562, จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20181005081823.pdf.
- อภิญา วิเศษสิงห์. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินมาถือปฏิบัติกับองค์กรธุรกิจ. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 1(10), 548-552.
- King, K. (2012). *Accounting VCE Unit 3&4.5th*. ed. Australia: On-demand.